

AIŠKINAMASIS RAŠTAS
DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO NUTARIMO
„DĖL VALSTYBĖS PRIPAŽINIMO SUTEIKIMO SENOVĖS BALTŲ RELIGINEI
BENDRIJAI „ROMUVA“
PROJEKTO

1. Projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai

Remiantis Lietuvos Respublikos Konstitucijos 43 straipsnio 1 dalimi, valstybė pripažįsta tradicines Lietuvoje bažnyčias bei religines organizacijas, o kitas bažnyčias ir religines organizacijas – jeigu jų mokymas bei apeigos neprieštarauja įstatymui ir dorai. Lietuvos Respublikos religinių bendruomenių ir bendrijų įstatymo (toliau – ir Įstatymas) 6 straipsnis nustato, kad kitos (netradicinės) religinės bendrijos gali būti valstybės pripažintos kaip Lietuvos istorinio, dvasinio ir socialinio palikimo dalis, jeigu jos palaikomos visuomenės ir jų mokymas bei apeigos neprieštarauja įstatymams ir dorai. Valstybės pripažinimas reiškia, kad valstybė palaiko religinių bendrijų dvasinį, kultūrinį ir socialinį palikimą. Valstybės pripažinimą suteikia Lietuvos Respublikos Seimas. Religinės bendrijos gali kreiptis dėl valstybės pripažinimo praėjus ne mažiau kaip 25 metams nuo pirminio jų įregistravimo Lietuvoje. Pripažinimo klausimą Seimas sprendžia gavęs Teisingumo ministerijos išvadą.

Gavęs Senovės baltų religinės bendrijos „Romuva“ (toliau – ir Religinė bendrija) prašymą, Seimo Žmogaus teisių komitetas kreipėsi į Teisingumo ministeriją dėl išvados dėl valstybės pripažinimo suteikimo Religinei bendrijai. Pagal Teisingumo ministerijos 2017 m. gruodžio 25 d. pateiktą išvadą dėl šios Religinės bendrijos pripažinimo (žr. 1 priedas), patvirtinta, kad Religinė bendrija atitinka įstatymo keliamus reikalavimus. 2019 metais Seimui nepritarus nutarimo projektui, Religinė bendrija kreipėsi į Europos Žmogaus Teisių Teismą (toliau – EŽTT) dėl galimai diskriminacinio pobūdžio Seimo nutarimo, nes ji buvo traktuojama kitaip, nei kitos bendruomenės, kurioms valstybės pripažinimo statusas buvo suteiktas. EŽTT 2021 m. birželio 8 d. priimtame sprendime nustatė Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau – Konvencija) 9 straipsnio (Minties, sąžinės ir religijos laisvė) kartu su Konvencijos 14 straipsniu (Diskriminacijos uždraudimas) ir Konvencijos 13 straipsnio (Teisė į veiksmingą teisinės gynybos priemonę) pažeidimą byloje *Senovės baltų religinė bendrija „Romuva“ prieš Lietuvą* (peticijos Nr. 48329/19). Taigi EŽTT nustatė, kad Lietuva pažeidė kelis Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos straipsnius spręsdama dėl Religinės bendrijos valstybinio pripažinimo, nes prašymą nagrinėjo neobjektyviai – valstybės institucijos nepateikė pagrįsto ir objektyvaus pagrindimo, kodėl Religinė bendrija buvo traktuojama kitaip nei kitos religinės bendrijos, buvusios panašioje situacijoje. EŽTT konstatavo, kad Seimo nariai neliko neutralūs ir nešališki taikydami reguliavimo galias. Be to, 2019 metais grupė Seimo narių kreipėsi į Konstitucinį Teismą dėl Įstatyme numatyto 25 metų veiklos termino, reikalingo netradicinės religinės bendruomenės pripažinimui. 2021 rugsėjo 7 d. Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas priėmė nutarimą Dėl Lietuvos Respublikos religinių bendruomenių ir bendrijų įstatymo 6 straipsnio 2 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai. Konstitucinis Teismas **nutarė:**

„1. Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos religinių bendruomenių ir bendrijų įstatymo (Žin., 1995, Nr. [89-1985](#)) 6 straipsnio 2 dalies nuostata „religinės bendrijos gali kreiptis dėl valstybės pripažinimo praėjus ne mažiau kaip 25 metams nuo pirminio jų įregistravimo Lietuvoje“ neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijai.

2. Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos religinių bendruomenių ir bendrijų įstatymo (Žin., 1995, Nr. [89-1985](#)) 6 straipsnio 2 dalies nuostata „jeigu prašymas nepatenkinamas, pakartotinai galima dėl to kreiptis praėjus 10 metų nuo prašymo nepatenkinimo dienos“ prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 26 straipsnio 1 daliai, 43 straipsnio 1 daliai.“

Projekto tikslas – įgyvendinti Lietuvos Respublikos Konstitucijos 43 straipsnio 1 dalies nuostatas dėl valstybės pripažinimo bažnyčioms ir religinėms organizacijoms bei Lietuvos Respublikos religinių bendruomenių ir bendrijų įstatyme nustatytus religinių bendrijų teisinius santykius ir teises, tiek kiek jie neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijai, įgyvendinti EŽTT sprendimą, taip pat įgyvendinti Konstitucinio Teismo sprendimo dalį, kurioje nustatyta, „kad Lietuvos Respublikos religinių bendruomenių ir bendrijų įstatymo (Žin., 1995, Nr. [89-1985](#)) 6 straipsnio 2 dalies nuostata „jeigu prašymas nepatenkinamas, pakartotinai galima dėl to kreiptis praėjus 10 metų nuo prašymo nepatenkinimo dienos“ prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 26 straipsnio 1 daliai, 43 straipsnio 1 daliai“ konkrečios Religinės bendrijos atžvilgiu.

Įgyvendinant Konvencijos nuostatas, Lietuvos Respublikos Konstitucijos nuostatas, Projektu siekiama užtikrinti minties ir sąžinės laisvę be diskriminavimo, palaikyti Religinės bendrijos dvasinį, kultūrinį ir socialinį palikimą, suteikti platesnes galimybes Religinei bendrijai toliau puoselėti lietuviškas tradicijas, dalyvauti dialoge tarp religinių bendrijų ir bendruomenių, puoselėti senąjį kultūrinį palikimą, didinti pasaulio bendruomenės dėmesį Lietuvių Tautos tapatumui.

2. Projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Projekto pirminis siūlytojas – Lietuvos religinės bendruomenės „Romuva“ vadovė Inija Trinkūnienė, projekto iniciatorius – Lietuvos Respublikos Seimo narys, Seimo Žmogaus teisių komiteto pirmininkas Tomas Vytautas Raskevičius, projektą rengė Žmogaus teisių komiteto biuro patarėja Eglė Lukšienė.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami projekte aptarti teisiniai santykiai

Lietuvos Respublikos religinių bendruomenių ir bendrijų įstatyme nustatyta, kad religinės bendrijos gali būti valstybės pripažintos kaip Lietuvos istorinio, dvasinio ir socialinio palikimo dalis, jeigu jos palaikomos visuomenės ir jų mokymas bei apeigos neprieštarauja įstatymams ir dorai. Valstybės pripažinimą suteikia Seimas, įvertinęs Teisingumo ministerijos išvadą.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Valstybės pripažinimas reikštų, jog valstybė palaiko Religinės bendrijos dvasinį, kultūrinį ir socialinį palikimą. Pažymėtina, kad valstybės pripažinimas nesuteikia religinėms bendrijoms tokio pat statuso ir tokių pačių privilegijų, kokias turi valstybės pripažintos tradicinės Lietuvoje religinės bendruomenės ir bendrijos, įvardytos Įstatymo 5 straipsnyje, tačiau suteikia kai kurių privilegijų, palyginti su valstybės pripažinimo neturinčiomis religinėmis bendruomenėmis ir bendrijomis. Ši bendrija galėtų sudaryti santuokas, kurios sukelia tokias pat teises pasekmes, kaip ir santuokos sudarymas civilinės metrikacijos įstaigoje (Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 3.24 straipsnis). Suteikus valstybės pripažinimą, ši bendrija įgytų teisę mokyti tikybos ir religinių apeigų valstybės ir savivaldybių mokyklose, tikinčiųjų mokinių ar jų tėvų prašymu, nepažeidžiant

pasaulietinės mokyklos sampratos. Remiantis Lietuvos Respublikos Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos įstatymo 5 straipsnio 7 dalimi, Lietuvos nacionalinis radijas ir televizija suteikia Lietuvos tradicinėms ir valstybės pripažintoms religinėms bendruomenėms laiką transliuoti religines apeigas dvišaliuose susitarimuose numatytais sąlygomis ir tvarka. Atsižvelgiant į Teisingumo ministerijos išvadą, Religinės bendrijos veikla svarbi praturtinat Lietuvos žmonių kultūrinį gyvenimą, skatinant senųjų tradicijų pažinimą.

Tikimasi, kad valstybės pripažinimo suteikimas suteiks šiai Religinei bendrijai platesnes galimybes užsiimti lietuvių senųjų tradicijų puoselėjimu, ugdyti Lietuvos žmonių tapatumo savivoką, skatinti jų užimtumą, puoselėti darnius santykius visuomenėje, ugdyti meilę ir pagarbą gamtai, puoselėti bendražmogiškas vertybes (darna visuomenėje ir pagarba gamtai – esminės šios bendrijos deklaruojamos vertybės). Valstybės pripažinimo suteikimas Religinei bendrijai gali turėti įtakos ir didesniai pasaulio bendruomenės susidomėjimui mūsų šalies tradicijomis ir kultūriniu paveldu – unikaliu folkloru ir mitologija. Be kita ko, būtų atstatytas teisingumas Religinei bendrijai, įvertinus EŽTT sprendimą, kad bendrijos prašymas buvo nagrinėtas neobjektyviai, bendrija buvo traktuojama kitaip nei kitos religinės bendrijos, buvusios panašioje situacijoje.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant nutarimo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimto nutarimo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką priimtas nutarimas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Poveikio kriminogeninei situacijai ar korupcijai nenumatoma.

7. Kaip nutarimo įgyvendinimas atsiliieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Poveikio verslo sąlygoms ir jo plėtrai nenumatoma.

8. Ar nutarimo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Nutarimo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams;.

9. Nutarimo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Priėmus teikiamą projektą galiojančių teisės aktų keisti nereikės.

10. Ar nutarimo projektas parengtas laikantis Valstybinės kalbos, Įstatymų ir kitų teisės norminių aktų rengimo tvarkos įstatymų reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas, o projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Nutarimo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo, Lietuvos Respublikos įstatymų ir kitų teisės norminių aktų rengimo tvarkos įstatymo reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas. Įstatymo projekte nėra pateikiamos sąvokos ir nėra sąvokas įvardijančių terminų, todėl įstatymo projektas nevertintinas Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

11. Ar nutarimo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Nutarimo projekto nuostatos atitinka Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos teisės aktams. Nutarimo projektu yra įgyvendinamas Europos Žmogaus Teisių Teismo 2021 m. birželio 8 d. sprendimas byloje *Senovės baltų religinė bendrija „Romuva“ prieš Lietuvą* (peticijos Nr. 48329/19).

12. Jeigu nutarimui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti

Nutarimui įgyvendinti papildomų teisės aktų parengti nereikės.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks nutarimui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Valstybės pripažintoms religinėms bendrijoms taikoma žemės mokesčio lengvata (Lietuvos Respublikos žemės mokesčio įstatymo 8 straipsnio 2 dalies 10 punktas). Valstybės pripažintų religinių bendruomenių ir bendrijų dvasininkai ir tik vienuolyne dirbantys vienuoliai yra privalomai valstybės lėšomis draudžiami valstybiniu socialiniu draudimu pagal Lietuvos Respublikos valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 2 straipsnio 1 dalies 11 punktą.

14. Gauti specialistų vertinimai ir išvados

Teisingumo ministerijos išvada (2017-12-29 Nr. (8.3.44 E) 7R-9547), parengta įvertinus mokslininkų ir ekspertų nuomones, straipsnius, kurioje konstatuota, kad Senovės baltų religinė bendrija „Romuva“ atitinka Lietuvos Respublikos religinių bendruomenių ir bendrijų įstatymo 6 straipsnyje nurodytus reikalavimus valstybės pripažinimo siekiančiai religinei bendrijai.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis

Religinė bendrija, valstybės pripažinimo suteikimas, Senovės baltų religinė bendrija „Romuva“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Iniciatoriai papildomų paaiškinimų nepateikia.

PRIEDAI: Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos 2017 m. gruodžio 29 d. išvada „Dėl valstybės pripažintos religinės bendrijos statuso suteikimo Senovės baltų religinei bendrijai „Romuva“ (1 kopija, 7 lapai).

Teikia

Seimo nariai

Tomas Vytautas Raskevičius

Arūnas Valinskas

Eugenijus Gentvilas

Dainius Kėpenis

Tomas Bičiūnas

Matas Maldeikis